

לזכור להתקדם
(Remembering to Move On)
 הרב מואיז נבון

Mishka Ben David, spy fiction "Last Stop Algiers" (p. 298)

I too have met nice Germans... Every such positive meeting with a German creates a new neural connection in my brain; but it is a lone connection, one that stands against thousands of stubborn connections that have been fixed over time and lead to those negative feelings, memories, sights, thoughts and understandings. From my point of view, a good German can – at most – create a cognitive dissonance with these impressions. The elasticity of the brain allows for new connections with new meanings at every new meeting. However, there will need to be thousands of such meetings to change within me the general impression that the term "German" arouses.

Bertram: Can't we move on?

German novelist Martin Walser: the Holocaust Memorial is the "monumentalization" and "ceaseless presentation of our shame."

~ עמלק ~

R. Soloveitchik, Fate and Destiny

(p.94) I once heard from my father and master [R. Moshe Soloveitchik] of blessed memory, namely, that any nation that conspires to destroy Kenneset Israel becomes, according to Halacha, Amalek. ...

דברים פרק כה (יז) זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים: (יח) אשר קרף בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים: (טז) והיה בהניח יקוק אלהיך לך מפל איביך מסביב בארץ אשר יקוק אלהיך נתן לך נחלה לרשתה **תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח**: פ

שמות פרק יז (יד) ויאמר יקוק אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים: (טו) ויבן משה מזבח ויקרא שמו יקוק נסי: (טז) ויאמר כי יד על פס יה מלחמה ליקוק בעמלק מדר דר: פ

(p.65) In the 1930's and 1940's the Nazis, with Hitler at their head, filled this role. Today ... the mobs of Nasser and the mufti ...

~ לא תשכח ~

זכור את אשר עשה לך עמלק ... תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח:

רמב"ן דברים פרשת כי תצא פרק כה פסוק יז

זכור ... והנכון בעיני שהוא לומר שלא תשכח מה שעשה לנו עמלק עד שנמחה את שמו מתחת השמים, ונספר זה לבנינו ולדורותינו לומר להם כך עשה לנו הרשע, ולכך נצטוינו למחות את שמו.

רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה ה

וכן מצות עשה לאבד זכר עמלק, שנאמר "תמחה את זכר עמלק", [הגהות מיימוניות: מצוה זו אינה נוהגת עד ימות המשיח לאחר כיבוש הארץ שנאמר והיה בהניח ה' אלהיך [...]]
ומצות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו, כדי לעורר איבתו, שנאמר זכור את אשר עשה לך עמלק, מפי השמועה למדו "זכור" בפה "לא תשכח" בלב, שאסור לשכוח איבתו ושנאתו.

MN: The "ideological Amalek" that ceased to be a threat can be considered "blotted out", however, there is STILL a mitzvah to remember. This explains the apparent ambiguity in the text that calls for blotting out his memory on the one hand yet never forgetting on the other hand. We are to blot out his memory, to destroy him when he is a physical threat. But once he has relinquished his malevolence, we need not seek his destruction, but neither are we free to ever forget his evil past.

רש"ר הירש שמות פרק יז פסוק יז

את - זכר עמלק. לא עמלק, אלא זכרו ותהילתו של עמלק - הוא הגורם רעה לעתידה המוסרי של האנושות. כל זמן שספרי הזכרונות של האנושות יקשרו כתרי תהילה לראשם של גיבורי החרב; כל עוד שחונקיו ורוצחיו של אושר האדם לא ירדו לטמיון הנשייה - יביטו דורות הבנים בהערצה אל אותם גדולי בעלי הזרוע, וזכרם יעורר את הרצון להידמות להם במעשי אלימות ותהילה. ממשלתו של עמלק בעולם תמוט לנצח נצחים - רק בזמן שתורת - המוסר האלוהית תיעשה למידה היחידה לכל דבר קטן וגדול, והכרת המוסר תגדל בעולם ביחס שווה, ולא הפוך, אל הגדולה והעוצמה; וככל שתרבה גדולתו וגבורתו של אדם, כן תגדל חומרת אשמתו כאשר יחטא ויעבור על חוקי המוסר, ופשעים של אדירי העמים ייתעבו ככל שעושיהם גדולים וחזקים יותר. שאמנם זאת התכלית הסופית של השגחת ה' בהיסטוריה - זאת אמר ה' כאן לאחר שלראשונה רפו ידיו של עמלק:

George Santayana (1863-1952)

"Those who cannot remember the past are condemned to repeat it."

Holocaust Memory As A Fig Leaf For Modern Hate –

Shimon Samuels, Director for International Relations of the Simon Wiesenthal Center

Twenty years ago, the Museum of Deportation and Resistance was opened in Lyons, France. At that time, Germany was rife with racist attacks. Suzanne Lagrange spoke in Lyons of her deportation together with her father from Paris to Auschwitz, where they were separated on arrival. She recounted how she waved to her father through barbed wire, and a German guard who told her she could embrace her father then shot him in the neck. A young German student stood up to apologize. Lagrange told him to sit down. "There is no intergenerational guilt," she said. When he sat down, she then rebuked him, saying, "Now apologize! Not for the crimes of your parents, but for the attacks on migrant hostels and the desecration of Jewish cemeteries in Germany today.... There is no intergenerational guilt, but you bear the burden of intergenerational shame and responsibility to act today." The audience was hushed.

... A new moral re-engagement for today's victims demands that **memory and pedagogy be recoupled and applied** to the fate of the children and grandchildren of the Jewish Holocaust and the Romani genocide. **Otherwise**, as the United Nations marks International Holocaust Commemoration Day, **memory can ironically serve as a fig leaf for hate.**

Chancellor Angela Merkel, Bloomberg News, Jan.26,13:

Germany has an "everlasting responsibility for the crimes of National Socialism, for the victims of World War II and, above all, for the Holocaust," Merkel said in a video message. "And this must be made clear from generation to generation and it must be said with bravery and moral courage, every individual can make a contribution so that racism and antisemitism have no chance."

German novelist Martin Walser, German Book Trade Peace Prize acceptance speech (1998)

Everybody knows our historical burden, the never ending shame, not a day on which the shame is not presented to us. [...] But when every day in the media this past is presented to me, I notice that something inside me is opposing this permanent show of our shame. Instead of being grateful for the continuous show of our shame I start looking away. I would like to understand why in this decade the past is shown like never before. When I notice that something within me is opposing it, I try to hear the motives of this reproach of our shame, and I am almost glad when I think I can discover that more often not the remembrance, the not-allowed-to-forget, is the motive but the exploitation of our shame for current goals. Always for the right purpose, for sure. But yet the exploitation. [...] Auschwitz is not suitable for becoming a routine-of-threat, an always available intimidation or a moral club or also just an obligation. What is produced by ritualisation has the quality of a lip service [...]. The debate about the Holocaust Memorial in Berlin will show, in posterity, what people do who feel responsible for the conscience of others. Turning the centre of the capital into concrete with a nightmare, the size of a football pitch. Turning shame into monument.

MN: Only by ever remembering the past, by fulfilling the command to "not forget", is there hope for Jews and Germans to move on. Jews will always feel a deep and an insoluble pain at the holocaust; by seeing Germans share in this pain through memorializing their shame and perpetuating their conscience to future generations, perhaps we can move on.

רבינו בחיי דברים פרק כה פסוק יט

והפרשה הזו התחילה בזכרון וסיימה בשכחה, להורות שעתיד זכרם להשתכח מן העולם, וזה בזמן המשחח. ... כלומר הנה ימים באים שתשכח כשיאבד זכרם מן העולם, הוא שאמר דוד ע"ה: (תהלים ט, ז) " האויב תמו חרבנות לנצח וערים נתשת אבד זכרם המה", ואז יהיה השם שלם והכסא שלם, וזהו שכתוב אחריו: (תהלים ט, ח) "ויה' לעולם ישב כונן למשפט כסאו".